

Gemeenteraad van Hengelo  
Postbus 18  
7550AA Hengelo

**Gemeente Hengelo**

Postbus 18  
7550 AA Hengelo

<b>Onderwerp</b>	<b>Zaaknummer</b>	<b>Uw kenmerk</b>	<b>Datum</b>
Aanbieden Interventieprogramma Sociaal Domein	2249841		6 juli 2018

Geachte heer/mevrouw,

Per 1 januari 2015 zijn wij als gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 en de Jeugdwet. Wij krijgen voor deze (nieuwe) taken minder financiële middelen van het Rijk dan Rijk en Provincie voordien uitgaven. Ook in de komende jaren worden wij geconfronteerd met toenemende kosten en krimpende budgetten. De tekorten spitsen zich dan ook toe op de uitvoering van de Wmo en de Jeugdhulp. In 2017 zijn in het kader van de participatiewet geen tekorten ontstaan en worden die voor 2018 niet voorzien.

Wij hebben in 2014 – met de beperkte cijfers die wij toen tot onze beschikking hadden vanuit Rijk en Provincie – de voorzichtige inschatting gemaakt dat 1.250 unieke kinderen (tot 23 jaar) een vorm van jeugdhulp kregen. Samen ontvingen zij 2.106 zorgtrajecten. Nu, vier jaar later, moeten wij constateren dat dit vele malen hoger lag en ligt. Zo hebben in 2015 1.873 cliënten 3.441 zorgtrajecten ontvangen en dat is in 2017 opgelopen tot 2.056 cliënten die 4.228 zorgtrajecten hebben gehad. Op basis van de cijfers die wij in 2014 voor jeugd kregen, hebben wij dus te maken met 60% stijging van het aantal cliënten en als gevolg daarvan praktisch een verdubbeling van het aantal zorgtrajecten.

Op basis van analyses van de indicaties en verwijzingen, de jaarrekening 2017 en de verwachtingen van het doorzetten van trends van stijgende zorgbehoeften, zijn nieuwe prognoses voor de zorgvraag in de Wmo en jeugdhulp opgesteld voor de komende jaren. Bij ongewijzigd beleid leidt dat tot oplopende tekorten in de begroting tot bedragen van 8,9 miljoen Euro in 2020. Dat is in financieel opzicht niet houdbaar. Bijsturing is noodzakelijk, zoals ook al aangekondigd in het coalitieprogramma.

In het interventieprogramma hebben wij onze gedachten over de bijsturing in het sociaal domein verwoord. Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om binnen de huidige beleidskaders de zorg en ondersteuning bij te sturen. Wij willen nu en in de toekomst de basiszorg voor onze inwoners blijven leveren. De zorg en ondersteuning moet zo licht mogelijk, zo kort mogelijk maar wel adequaat maar passend, binnen verantwoorde financiële kaders. Wij zijn dan ook genoodzaakt de inzet van deze zorg en ondersteuning bij te sturen. Wij hebben deze maatregelen uitgewerkt in een Interventieprogramma Sociaal Domein.

Daarover gaan wij graag met uw gemeenteraad in gesprek om zo tot een verantwoorde balans tussen inkomsten en uitgaven te komen.

**Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.**

**Bezoekadres**  
Hazenweg 121

**E-mailadres**  
gemeente@hengelo.nl  
**Telefoonnummer**  
14-074

Inhoud interventieprogramma

Gezien de financiële opgave voelen wij echter druk om snel bij te sturen. Wij nemen per direct de verantwoordelijkheid om binnen de huidige beleidskaders de zorg en ondersteuning bij te sturen (maatregelenpakket 1). Dat wil zeggen dat wij meer gaan leunen op de **in het 'Met respect...'** als uitgangspunt benoemde principe van eigen kracht van onze burgers en meer gebruik gaan maken van collectieve voorzieningen. Met als uitgangspunt zo licht mogelijk, zo kort mogelijk maar wel adequaat maar passend, binnen verantwoorde financiële kaders.

Daarmee verwachten wij in een periode van vier jaar tot een ombuiging van 4,5 miljoen Euro te komen.

Maar er is meer nodig. Daarom hebben wij een denkrichting uitgewerkt voor aanvullende interventies en te onderzoeken innovaties (maatregelen 2 en 3). Hierover willen wij graag met uw gemeenteraad en andere partners in onze stad in gesprek, zoals met aanbieders van zorg en welzijn, onderwijsinstellingen en huisartsen. Wij dagen u en de partners uit om hierin mee te denken en met eventuele andere of aanvullende ideeën voor verandering en innovatie te komen, zodat wij samen komen tot een definitief aanvullend maatregelenpakket.

Ook het laatste maatregelenpakket (pakket 4) is reeds ter hand genomen. Wij zijn samen met een groot aantal andere gemeenten een bestuurlijke lobby gestart voor verhoging van het macrobudget.

Taskforce

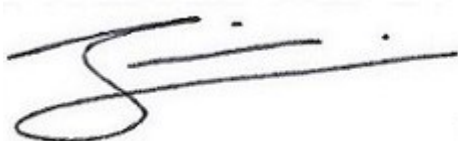
Wij roepen een taskforce in het leven die de opdracht meekrijgt te zoeken naar innovatieve maatregelen om de zorgtaken binnen de beschikbare budgetten uit te voeren.

Technisch Beraad

Wij hopen u met dit interventieplan voldoende te hebben toegelicht over de wijze waarop het college wil bijsturen op de uitgaven in het sociaal domein. Uiteraard zijn wij bereid om een en ander te verduidelijken in een Technisch Beraad.

Wij veronderstellen u hiermee voor nu voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,  
Burgemeester en wethouders van Hengelo,  
de secretaris, de burgemeester,



De heer J. Eshuis



De heer S.W.J.G. Schelberg

Bijlagen: Interventieprogramma Sociaal Domein

**Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.**

# **Interventieprogramma**

Sociaal Domein

Gemeente Hengelo

Juli 2018

# 1 Inleiding

Eén van de centrale thema's uit het jaarverslag 2017 van de gemeente Hengelo en het Coalitieprogramma Hengelo 2018-2022 is het sociaal domein. Vanwege een sterk toegenomen vraag naar zorg en ondersteuning, tegenvallende (eenmalige) inkomsten en extra uitgaven, laat het resultaat over 2017 een fors nadeel van ruim € 3,5 miljoen zien. Dit is bovenop de eerdere bijstelling van de begroting Sociaal domein 2017 in het kader van de 1e en 2e Berap. In 2015 en 2016 was er nog sprake van een klein overschot op het totaal van Jeugd en Wmo.

In 2017 stond – net als de voorgaande jaren – de zorg en ondersteuning aan onze inwoners voorop. Gezien de kwaliteit en tevredenheid over de geleverde diensten kunnen wij zeggen dat wij daarin geslaagd zijn. Maar op een belangrijk vlak hebben wij nog een grote taak. De transities hebben nog niet voor een substantiële afname van kosten of (professionele) ondersteuningsbehoefte geleid. De beoogde efficiëntie, waar het Rijk op anticipeert met extra kortingen op de budgetten van Wmo en jeugdhulp, zijn in Hengelo – net als in andere gemeenten in Nederland – nog geen realiteit. Sterker nog, de aanvullende kortingen op de budgetten vanuit het Rijk leiden ertoe dat het streven naar budgettair neutrale inkomsten en uitgaven in het sociale domein verder weg in plaats van dichterbij komt. Bovendien worden wij met een onverwacht grote stijging van de zorgvraag geconfronteerd, vooral op het gebied van jeugd.

## ***Waar staan we nu***

Wij hebben in 2014 – met de beperkte cijfers die wij toen tot onze beschikking hadden vanuit Rijk en Provincie – de voorzichtige inschatting gemaakt dat 1.250 unieke kinderen (tot 23 jaar) een vorm van jeugdhulp kregen. Samen ontvingen zij 2.106 zorgtrajecten. Nu, vier jaar later, moeten wij constateren dat dit vele malen hoger lag en ligt. Zo hebben in 2015 1.873 cliënten 3.441 zorgtrajecten ontvangen en dat is in 2017 opgelopen tot 2.056 cliënten die 4.228 zorgtrajecten hebben gehad. Op basis van de cijfers die wij in 2014 voor jeugd kregen, hebben wij dus te maken met 60% stijging van het aantal cliënten en praktisch een verdubbeling van het aantal zorgtrajecten.

In financiële zin hebben wij hier een grote opgave, waarbij wij de uitgaven voor jeugdhulp fors terug moeten brengen en tegelijkertijd de basiszorg voor onze jeugdigen en volwassenen willen blijven leveren. Bij de jaarrekening 2017 hebben wij aangekondigd een aanvullend pakket van maatregelen te willen samenstellen om de extra kortingen op de budgetten en de toenemende zorgvraag op te kunnen vangen.

## ***Opgave en urgentie***

Wij kregen voor onze (nieuwe) taken op de Wet maatschappelijke Ondersteuning en de Jeugdwet minder financiële middelen van het Rijk dan Rijk en Provincie voordien uitgaven. Ook in de komende jaren worden wij geconfronteerd met toenemende kosten en krimpende budgetten. De tekorten spitsen zich dan ook toe op de uitvoering van de Wmo en de Jeugdhulp. In 2017 zijn in het kader van de participatiewet geen tekorten ontstaan. We zien echter wel een risico in de langzaam afnemende WSW middelen en de olopende taakstelling van het rijk waar het gaat om het aantal plaatsen voor beschermt werken.

Op basis van analyses van de indicaties en verwijzingen, de jaarrekening 2017 en de verwachtingen van het doorzetten van trends van stijgende zorgbehoeften, zijn nieuwe prognoses voor de zorgvraag in de Wmo en jeugdhulp opgesteld voor de komende jaren. Bij ongewijzigd beleid leidt dat tot olopende tekorten in de begroting tot bedragen van 8,9 miljoen in 2020. Dat is in financieel opzicht niet houdbaar.

Wij moeten constateren dat de in de nota 'Met respect... op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning' geformuleerde gewenste kwaliteit niet in balans is met de budgetten en dat bijsturing noodzakelijk is. Daar waar vorig jaar met de genomen maatregelen (nota 'Ondersteuning en Zorg voor Jeugd en Wmo, Maatregelen voor 2017 en verder') nog werd

aangegeven dat deze niet direct gevolgen zullen hebben voor de zorg en ondersteuning aan onze inwoners, ontkomen wij daar nu niet meer om de zorg en ondersteuning zo licht mogelijk, zo kort mogelijk maar wel adequaat en passend vorm te geven. Maatregelen die deels al zijn aangekondigd in het coalitieprogramma.

Het pakket aan maatregelen bestaat uit vier onderdelen:

1. Maatregelenpakket 1 – Bijsturing zorg en ondersteuning (hoofdstuk 4)
2. Maatregelenpakket 2 – Aanvullende maatregelen (hoofdstuk 5)
3. Maatregelenpakket 3 – Te onderzoeken maatregelen en innovatie (hoofdstuk 6)
4. Maatregelenpakket 4 – Inzet op extra middelen (hoofdstuk 7)

Gezien de financiële opgave voelen wij de druk om snel bij te sturen. Wij nemen per direct de verantwoordelijkheid om binnen de huidige beleidskaders de zorg en ondersteuning bij te sturen (maatregelenpakket 1). In de afgelopen periode hebben wij vooral ingezet op continuïteit van zorg en ondersteuning. Nu moeten we toe naar passende basiszorg. Wij willen nu en in de toekomst de basiszorg voor onze inwoners blijven leveren. Hoewel we in 2017 maatregelen hebben genomen is dit niet genoeg. De toenemende zorgvraag moet worden beteugeld. We gaan meer leunen op de in 'Met respect...' als uitgangspunt benoemde principes als meer inzet van collectieve voorzieningen en eigen kracht van onze burgers. De zorg en ondersteuning moet zo licht mogelijk, zo kort mogelijk maar wel adequaat maar passend, binnen verantwoorde financiële kaders. Daarmee verwachten wij in een periode van vier jaar tot een ombuiging van 4,5 miljoen Euro te komen.

Maar er is meer nodig. Daarom hebben wij een denkrichting uitgewerkt voor aanvullende interventies en te onderzoeken innovaties (maatregelen 2 en 3). Hierover willen wij graag met de gemeenteraad en andere partners in onze stad in gesprek, zoals met aanbieders van zorg en welzijn, onderwijsinstellingen en huisartsen. Wij dagen de raad en de partners uit om hierin mee te denken en met eventuele andere of aanvullende ideeën voor verandering en innovatie te komen, zodat wij samen komen tot een definitief aanvullend maatregelenpakket.

Ook het laatste maatregelenpakket (pakket 4) is al ter hand genomen. Wij zijn samen met een groot aantal andere gemeenten een bestuurlijke lobby gestart voor verhoging van het macrobudget.

De financiële prognose voor het de uitvoering van Wmo en jeugdhulp in de komende jaren is bij ongewijzigd beleid als volgt:

Tekort (in miljoenen euro's)	2018	2018	2019	2020	2021	2022
Aanvullend tekort Jeugd	5,0	5,0	5,0	5,4	5,0	5,0
Aanvullend tekort Wmo	2,4	2,4	3,7	3,5	3,4	3,5
Tekort	7,4	7,4	8,7	8,9	8,4	8,5

Daarbij is in bovenstaande tabel cq de begroting rekening gehouden met reeds ingeboekte bezuinigingsmaatregelen zoals die in 2017 door de raad zijn vastgesteld.

Wanneer de uitgaven echter tegen de inkomsten van het rijk worden afgezet ontstaat echter een ander beeld:

Tekort (in miljoenen euro's)	2018	2019	2020	2021	2022
Tekort primitieve begroting 2018-2021*	2,5	0,6			
Aanvullend tekort Jeugd	5,0	5,0	5,4	5,0	5,0
Aanvullend tekort Wmo	2,4	3,7	3,5	3,4	3,5
Tekort	9,9	9,3	8,9	8,4	8,5

\* onttrokken uit de algemene reserve (niet toegerekend aan Jeugd en Wmo)

## 2 Sociaal domein: wettelijk kader en beleidskaders

Om de oorzaken van de tekorten in het sociaal domein te kunnen doorgronden en de maatregelen die benoemd worden in dit interventieplan te kunnen plaatsen, is het van belang om de context waarin wij onze verantwoordelijkheden en taken als lokale overheid invullen en uitvoeren te doorgronden.

Binnen het sociaal domein hebben gemeenten er per 1 januari 2015 taken en verantwoordelijkheden bij gekregen in de zorg en ondersteuning aan hun inwoners. Het betreft de gebieden van zorg, participatie en zelfredzaamheid, werk en jeugdhulp. Het gaat in het sociaal domein dus om alle taken die de gemeente verricht op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015, de Participatiewet en de Jeugdwet.

In de ruime zin van het woord worden onder 'sociaal domein' ook andere, aanverwante taken genoemd. Daarbij moet onder andere worden gedacht aan leerlingenvervoer, passend onderwijs, handhaving leerplicht, het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten, het armoedebeleid, schuldhulpverlening en (jeugd)gezondheidszorg.

### ***Wat betekenden de decentralisaties voor de gemeente?***

De Participatiewet vervangt de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en een deel van de Wajong. Sinds 1 januari 2015 kan niemand meer instromen in de Wsw. De Wajong is alleen nog toegankelijk voor jonggehandicapten die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn.

Bij de Jeugdwet gaat het om een volledige overheveling van taken van de Bureaus Jeugdzorg van de Provincies naar de gemeenten. Ook is de gemeente voortaan verantwoordelijk voor de Specialistische jeugdhulp, Jeugd-geestelijke gezondheidszorg (Jggz), de zorg voor jongeren met een licht verstandelijke beperking, de jeugdbescherming, de jeugdreclassering en de jeugdzorg plus. Ook heeft de gemeente opdracht gekregen regionaal een Veilig Thuis organisatie in te richten. Verder is de gemeente voortaan verantwoordelijk voor afstemming met het onderwijs over het Passend Onderwijs en de relatie tussen onderwijs en jeugdhulp. Vanuit de Jeugdwet blijven gemeenten de verantwoordelijkheid houden om hun preventief jeugdbeleid uit te voeren (o.a. opvoed- en opgroei-ondersteuning).

In de nieuwe Wmo 2015 hebben gemeenten een grotere verantwoordelijkheid voor de deelname van mensen met een beperking of psychische problematiek aan het maatschappelijke verkeer (participatie). De gemeente moet passende ondersteuning bieden die mensen in staat stelt om de noodzakelijke dagelijkse levensverrichtingen uit te voeren en te organiseren (zelfredzaamheid). Mensen die voorheen voor hun begeleiding (gericht op bevordering, behoud of compensatie van de zelfredzaamheid) een beroep deden op de AWBZ, moeten daarvoor nu naar de gemeente, zowel voor de individuele begeleiding als groepsbegeleiding (dagbesteding en dagopvang). In de nieuwe Wet maatschappelijke ontwikkeling is de verplichting opgenomen om maatwerk te leveren.

Het uitgangspunt is dat zelfredzaamheid en meedoen de verantwoordelijkheid zijn van mensen zelf. Maar gemeenten zijn wettelijk er toe gehouden om beleid te maken ter ondersteuning van mensen die niet volledig zelf kunnen voorzien in hun zelfredzaamheid en participatie, of een vorm van beschermd wonen of opvang nodig hebben. Dat heeft in Hengelo vorm gekregen in de nota 'Met respect... op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning'.

Gemeenten kunnen – vanuit deze gedachtegang geredeneerd – beter regievoeren, vooral ook als het gaat om complexe gezinnen waar veel zorg en ondersteuning nodig is vanuit verschillende invalshoeken. Gemeenten zien meer en ondersteunen integraler. Daarnaast zijn er ook veel huishoudens waar minder complexe problemen zijn. Dit is het grootste deel van de hulpvragen dat bij de gemeente binnen komt.

## 3 Waaron zorg meer kost

### 3.1 Inhoudelijke analyse

Het financiële tekort op het sociaal domein past in het landelijke beeld: vrijwel alle gemeenten hebben grote tekorten. Zo bleek in november 2017 al dat meer dan een kwart van de Nederlandse gemeenten (vooral grotere gemeenten) forse tekorten had in het sociaal domein. De jeugdhulp is daarin de grootste oorzaak, doch ook op de uitvoering van de Wmo en de Participatiewet bestaan veelal tekorten. Het is zaak dat wij in gesprek blijven met het Rijk om tot verhoging van het macrobudget voor het sociaal domein te komen.

In Hengelo hebben wij in 2014 – met de beperkte cijfers die wij toen van het rijk tot onze beschikking hadden vanuit Rijk en Provincie – de voorzichtige inschatting gemaakt dat 1.250 unieke kinderen (tot 23 jaar) een vorm van jeugdhulp kregen. Samen ontvingen zij 2.106 zorgtrajecten. Nu, vier jaar later, moeten wij constateren dat dit vele malen hoger lag en ligt. Zo hebben in 2015 1.873 cliënten 3.441 zorgtrajecten ontvangen en dat is in 2017 opgelopen tot 2.056 cliënten die 4.228 zorgtrajecten hebben gehad. Op basis van de cijfers die wij in 2014 voor jeugd kregen, hebben wij dus te maken met 60% stijging van het aantal cliënten en praktisch een verdubbeling van het aantal zorgtrajecten.

De decentralisatie van taken heeft plaatsgevonden vanuit de gedachte dat gemeenten de zorg en ondersteuning dichtbij de mensen kunnen organiseren, beter zicht hebben op hun specifieke mogelijkheden en kansen, om zo meer gericht en integraler maatwerk te kunnen leveren. Doelgroepen uit één van de drie wetten komen vaak overeen. Mensen of gezinnen hebben veelal meerdere problemen. Zo kan bijvoorbeeld samenhang worden gevonden in de overgang van jeugdhulp naar werk. Dat heeft tot gevolg dat ook vanuit samenhang meer zorgvraag wordt gezien en meerdere trajecten naast elkaar kunnen worden ingezet, waar dat in het verleden niet gebeurde.

Daarnaast zien wij een aantal trends die zorgen voor een toenemende druk op de jeugdhulp die terug te voeren zijn op een steeds complexer wordende samenleving:

- Toenemende problematiek agv van (vecht)scheidingen
- Trend van toenemend huiselijk geweld
- Fenomeen pesten
- Prestatiedruk wordt steeds groter,
- Gameverslaving
- Keuzestress en toenemende prestatiedrang en beschadiging van personen en als gevolg van Sociale media heeft in toenemende mate effect

In de uitvoering op de Wet maatschappelijke Ondersteuning zien we een toenemende zorgvraag als gevolg van een vergrijzende samenleving. Dat heeft effect op de zorgvraag voor huishoudelijke ondersteuning, ondersteuning bij het organiseren van het dagelijks leven en vervoer. Ook zien we een toenemende vereenzaming en behoefte aan dagbesteding. Op basis van de bevolkingsprognoses moet worden aangenomen dat de zorgvraag blijft stijgen. De rijksbijdragen nemen niet navenant toe.

### 3.2 Cijfers Zorg en Ondersteuning in Hengelo

In de nota 'Met Respect...' heeft de gemeente gekozen voor een stelsel van zorg waarin aansluiting bij de natuurlijke vindplaatsen zoals de wijk, de school en de huisarts een belangrijk element is. Er is geïnvesteerd in netwerken en vindbaarheid van de toegang naar zorg en ondersteuning vanuit de filosofie dat vroegtijdige hulp zwaardere zorg in de toekomst kan voorkomen. Een elementaire keuze. De gemeente heeft daarom geïnvesteerd in preventie, netwerken en vroegtijdige signalering. Dat was ook de gedachte bij de decentralisatie van de nieuwe taken die de gemeente kreeg in 2015. Dat heeft tot gevolg dat de gemeente meer zorgbehoefte ziet, de zorg toegankelijker is dan vóór de decentralisaties en dat de gemeente daardoor meer en integraler ondersteunt.

Vooral bij de **jeugdhulp** is er sprake van grotere verschuivingen. Zoals bekend heeft de gemeente beperkt invloed op verwijzingen naar jeugdhulp. Huis- en kinderartsen, jeugdartsen, Gecertificeerde Instellingen en de rechterlijke macht hebben daarin een belangrijk aandeel.

Analyse van de jaarcijfers 2017 laat zien:

- Een forse toename van het aantal indicaties in de Ondersteuning Zelfstandig Leven (OZL1 16% en OZL2 41%) en Ondersteuning Maatschappelijke Deelname (OMD2 12%) wat heeft geleid tot extra uitgaven van ca. € 648.000. Wij zien deze trend voor OZL in de tweede helft van 2017 verder toenemen. In financiële zin is de toename echter minder groot, omdat er sprake is van meer cliënten in deze zorgvorm maar gemiddeld minder dure zorg per indicatie.
- Vooral een toename van het aantal indicaties in de specialistische jeugdzorg en verblijf van rond 20% heeft geleid tot extra uitgaven van € 528.000 en € 1.739.000. In 2017 was er een toename van 24 cliënten verblijf ten opzichte van 2016. De toename van het aantal indicaties lijkt in de tweede helft van 2017 te zijn gestabiliseerd.
- Een toename van het gemiddelde aantal indicaties Begeleiding Overig (Begeleiding overgangsccliënten', 'Begeleiding vervoer') van ruim 13% ten opzichte van 2016 veroorzaakt een stijging van de uitgaven. Er is met extra uitgaven van € 326.606 sprake van uitzetting van kosten met 34% t.o.v. de begroting. De trend van toename van indicaties en cliënten in deze zorgvorm heeft zich in de tweede helft van het jaar doorgezet, waardoor rekening moet worden gehouden met hogere uitgaven dan in 2017.
- Ook de kosten voor het landelijke Transitiearrangement vallen hoger uit (ruim € 223.000) dan geraamd. Het gaat hier om dure zorg en weinig cliënten, waardoor een kleine afwijking in het aantal cliënten grote gevolgen heeft.
- Het aantal indicaties in de GGZ daarentegen is afgenomen. De uitgaven voor jeugdhulp GGZ zijn als gevolg daarvan € 314.000 lager dan begroot. Zoals bekend wordt in de jeugdhulp slechts voor een deel geïndiceerd door onze eigen toegang. De maatregelen in de jeugdzorg, o.a. de afspraken over praktijkondersteuning bij huisartsen hebben bijgedragen aan de lagere uitgaven.
- Tenslotte is in 2017 € 179.000 meer besteed aan JeugdzorgPlus. Voor een groot gedeelte hebben wij als gemeente geen invloed op de indicaties en de hoeveelheid cliënten, omdat wij de indicatiestelling niet doen. In 2017 is er een toename van 6 cliënten ten opzichte van 2016.

Ook bij een deel van de **Wmo-taken** zien wij verschuivingen, doch minder grote dan bij jeugd. Zo zien wij ten opzichte van 2016:

- Een toename van het aantal indicaties in de Ondersteuning Zelfstandig Leven (OZL 24% en OZL2 11,5%) en een toename van Ondersteuning Maatschappelijke Deelname (OMD1) 16,7 % in combinatie met een afname van OMD2 met 3%). De tarieven voor dagbesteding waren echter lager dan in 2016. Investerings in voorliggende voorzieningen hebben een grotere toename van het aantal indicaties voorkomen.
- Het gemiddelde aantal indicaties kortdurend verblijf is gelijk, doch de tarieven zijn hoger geworden. Per saldo zijn de kosten voor OZL, OMD en kortdurend verblijf € 81.000 hoger dan geraamd. Verder is er een lichte afname (5%) van het aantal indicaties voor Huishoudelijke Ondersteuning (HO) ten opzichte van 2016, waardoor €41.000 minder is uitgegeven dan geraamd.
- Het aandeel Pgb's is licht gedaald, maar heeft gezien het kleine aandeel Pgb's in de Wmo een verwaarloosbaar financieel effect.
- Voor vervoer heeft een nieuwe aanbesteding plaatsgevonden, waarbij het incidentele vervoer (voormalige regiotaxi) is samengevoegd met het leerlingenvervoer (per 1 augustus jl.) en het vervoer van en naar de dagbesteding (per 1 januari 2018). Sinds 1 juli 2017 geldt een nieuw tarief dat hoger is dan het vorige tarief, omdat de tarieven die hiervoor voorheen aan de aanbieders werden betaald, onhoudbaar laag waren. Vooral voor het vervoer van en naar de dagbesteding (OMD) pakt dit per 2018 daarom negatief uit.

### 3.3 Prognose bij ongewijzigd beleid

#### Jeugd

We zagen de afgelopen jaren een daling van het totaal aantal jeugdigen in Hengelo.

Aantallen	2014	2015	2016	2017	2014-2017
0-4 jaar	4235	4096	4025	3876	
5-9 jaar	4750	4640	4529	4368	
10-14 jaar	5167	5124	4978	4953	
15-19 jaar	4712	4764	4921	5040	
Totaal	<b>18864</b>	<b>18624</b>	<b>18453</b>	<b>18237</b>	<b>-3,32%</b>

Bron : Kennispunt Twente

In paragraaf 3.1 beschreven wij echter al dat in de aanloop naar de decentralisaties in 2015 op basis van de cijfers die wij in 2014 voor jeugdigen in jeugdhulp jeugd kregen, te maken hebben met een mismatch met de werkelijkheid. We bleken te maken te hebben met een stijging van 60% van het aantal cliënten en 50% stijging van het aantal zorgtrajecten.

Kijkend naar de prognose van de bevolkingsontwikkeling in de komende jaren zien we een verdere afname van het totaal aantal jeugdigen in Hengelo.

Aantallen	2014	2015	2016	2017	2014 -2017
0-24 jaar	23294	23144	22891	22579	-3,07%

Prognose	2018	2019	2020	2021	2018-2021
0-24 jaar	22744	22640	22460	22302	-1,94%

Bron: Kennispunt Twente

We zien echter zowel landelijk als lokaal het aantal jeugdigen in jeugdhulp toenemen als gevolg van een toenemende druk op jeugdigen die terug te voeren is op een steeds complexer wordende samenleving (zie paragraaf 3.1). Er is toenemende problematiek als gevolg van (vecht)scheidingen, toenemend huiselijk geweld, pestgedrag, prestatiedruk, gameverslaving, Sociale media, etc.

Op basis van bovenstaande analyse en rekening houdend met de verwachtingen van het al dan niet doorzetten van de trends in de indicaties, is per zorgvorm een prognose gemaakt voor 2018. Dit leidt tot een extra effect.

Het structureel effect van de jaarrekening 2017 en prognoses op basis van waargenomen trends zorgen voor de uitvoering van de jeugdtaken samen voor een tekort van € 5 miljoen en wordt in belangrijke mate veroorzaakt door:

- Verdere stijging aantal cliënten Ondersteuning zelfstandig leven
- Stijging aantal indicaties opvoedhulp
- Stijging aantal cliënten Verblijf LVG
- Stijging aantal cliënten Verblijf GGZ
- Stijging aantal cliënten Verblijf opvoedhulp.

## Jeugd ZIN

	Indicaties				Begroting 2018
	Gerealiseerde indicaties 2016	Gerealiseerde indicaties 2017	Gemiddeld aantal indicaties 2018 januari t/m april	Verwacht aantal indicaties ultimo 2018	Begroting 2018 (na Berap I)
	2016	2017	2018	2018	2018
LANDELIJK TRANSITIE ARRANGEM	13	13	16	15	€ 907.482
ONDERST ZELFSTANDIG LEVEN 1	41	50	64	47	€ 211.824
ONDERST ZELFSTANDIG LEVEN 2	120	169	177	200	€ 990.420
ONDERST MAATSCH DEELNAME 1	36	31	21	31	€ 50.221
ONDERST MAATSCH DEELNAME 2	133	150	140	149	€ 773.960
BEGELEIDING OVERGANGSCLIENTEN	2	1	1	1	€ -
ONDERST MAATSCH DEELNAME 4	9	19	13	15	€ 172.001
BEGELEIDING VERVOER	67	75	68	76	€ 69.784
JEUGDHULP BEHAND INC VERV	92	110	121	122	€ 1.190.586
JEUGDHULP PERS VERZORGING	3	3	3	5	€ 5.269
JEUGDHULP TIJDELIJK VERBLIJF	60	77	65	77	€ 164.207
GEESTELIJKE GEHANDICAPTEN ZORG	6	0	0	0	€ -
JEUGDHULP GGZ BASIS GENE	221	193	153	203	€ 308.442
JEUGDHULP GGZ SPECIALISTICH	681	642	601	628	€ 3.212.769
JEUGDHULP DYSLEXIEZORG	172	157	133	156	€ 416.349
JEUGDHULP OPVOEDHULP	100	124	122	130	€ 1.275.359
JEUGDHULP SPOEDZORG	9	9	8	12	€ 389.124
JEUGDHULP PLEEGZORG	97	118	117	120	€ 1.259.275
VERBLIJF LVG	64	76	69	80	€ 5.015.510
VERBLIJF VG	6	7	5	12	€ 270.539
VERBLIJF GGZ	28	44	42	48	€ 2.088.696
VERBLIJF OPVOEDHULP	45	50	50	55	€ 1.854.624
JEUGDBESCHERMING	314	342	309	335	€ 1.469.037
JEUGDRECLASSERING	8	5	2	6	€ 321.142
JEUGDZORG PLUS	4	6	7	6	€ 663.387

€ 23.080.007

Lonen	1.764.604
Personeel van derden	71.137
Voorveld Jeugd	25.000
Vergoeding personeel	-24.957
PGB	288.972
Voorliggende voorzieningen Jeugd	270.000
GRIP	420.000
Huisartsenproject	262.448
OZJT	185.457
	<hr/>
	<hr/>
	26.342.668
	<hr/>
	26.343
	<hr/>

### Jeugd

(Bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Inkomsten rijksbijdragen	21.343	21.092	20.701	20.821	20.821
Uitgaven	26.343	26.120	26.062	25.808	25.808
<b>Saldo</b>	<b>-5.000</b>	<b>-5.028</b>	<b>-5.361</b>	<b>-4.987</b>	<b>-4.987</b>

### Wmo

Het structureel effect van de jaarrekening 2017 en prognoses op basis van waargenomen trends (toename doelgroep) zorgen voor de uitvoering van de Wmo samen voor een tekort oplopend tot € 3,7 miljoen in 2019 en wordt in belangrijke mate veroorzaakt door:

- Stijging aantal cliënten Huishoudelijke Ondersteuning
- Stijging aantal cliënten Ondersteuning Zelfstandig Leven 1
- Stijging aantal cliënten Ondersteuning Maatschappelijke Deelname
- Aantrekkende werking van het nieuwe abonnementstarief Wmo als gevolg van door het Rijk en daarbovenop (slechts) partiële tegemoetkoming van inkomstenderving van het Rijk.

Deze stijging is terug te voeren op de vergrijzing van onze samenleving. Onderstaande grafiek laat zien dat ook de komende jaren een stijging van de zorgvraag in de lijn der verwachting ligt.

### Toename belangrijke doelgroep Wmo

Prognose	2019	2020	2021	2022	2019-2022
75-84	5081	5211	5306	5604	. +10,3%
85+	2173	2177	2211	2241	. +3,1%

WMO (ZIN)					
	Indicaties				Begroting 2018
	Gerealiseerde indicaties 2016	Gerealiseerde indicaties 2017	Gemiddeld aantal indicaties 2018 januari t/m april 2018	Verwacht aantal indicaties ultimo 2018	Begroting 2018 (na Berap I)
	2016	2017	2018	2018	2018
Huishoudelijke Ondersteuning	2.238	2.131	2.258	2108	€ 6.212.487
OVERGANGSCLIËNTEN BEGELEIDING	4	1	1	1	€ -
ONDERST ZELFSTAND LEVEN 1	450	567	735	650	€ 2.362.955
ONDERST ZELFSTAND LEVEN 2	397	447	412	430	€ 3.801.963
ONDERST MAATSCH DEELNAME 1	400	472	489	480	€ 1.939.095
ONDERST MAATSCH DEELNAME 2	126	123	107	120	€ 734.428
BEG ZINTUIGELIJK GEHANDICAPTEN	8	6	6	6	€ 39.022
WMO KORTDUREND VERBLIJF	5	6	4	5	€ 70.966
WMO VERVOER DAGBESTEDING	286	325	322	323	€ 307.678
					€ 15.468.594

PGB Huishoudelijke ondersteuning	719.429
Woonvoorzieningen	723.937
Hulpmiddelen	1.704.059
Vervoer	1.322.434
Bemoeizorg	241.040
Medische indiceringen	77.423
Invaliden parkeerkaart	-7.355
Lonen	2.716.400
Personeel van derden	14.889
Innovatiebudget	912.177
Mantelzorg	82.036
Inkomensondersteuning Chronisch zieken	1.296.084
Voorveld WMO	17.596
Ondersteuning Sociale wijkteams	529.502
Inloopfunctie GGZ	398.234
AMHK	418.696
PGB	1.932.159
Voorliggende voorziening	442.000
Overige inkomsten ZIN WMO	-48.908
	<u>28.960.426</u>
	<u>28.960</u>

Daarnaast moet rekening worden gehouden met het effect voor Huishoudelijke Ondersteuning als gevolg van ophoging van de CAO loonschalen, per 1 april jl. Voor Hengelo leidt dit tot ongeveer € 1.000.000, - extra kosten voor de inzet van huishoudelijke hulp. Uit de maartcirculaire moet worden opgemaakt dat dit moet worden gedekt uit het accres gemeentefonds.

Ook zal het nieuwe abonnementstarief voor de eigen bijdrage Wmo een fors negatief effect hebben. Het kabinet wil in 2019 een vaste maximale eigen bijdrage Wmo van € 17,50 per vier weken invoeren. Vanaf 2020 gaat het abonnementstarief gelden. Naast het feit dat wij fors minder eigen bijdrage zullen ontvangen, zal het naar verwachting een aantrekkende werking

hebben op het gebruik van de maatwerkvoorzieningen (zeker in combinatie met prognose van de doelgroep 75+).

## WMO

(Bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Inkomsten rijksbijdragen	25.013	26.523	26.273	26.273	26.172
Inkomsten Eigen bijdragen WMO	1.595	845	845	845	845
Uitgaven	28.960	31.080	30.635	30.528	30.546
<b>Saldo</b>	<b>-2.352</b>	<b>-3.713</b>	<b>-3.517</b>	<b>-3.410</b>	<b>-3.528</b>

## Tekort Wmo en Jeugd

De financiële prognose (in afgeronde cijfers) voor de uitvoering van Wmo en jeugdhulp in de komende jaren is bij ongewijzigd beleid als volgt:

Tekort (in miljoenen euro's)	2018	2019	2020	2021	2022
Tekort primitieve begroting 2018-2021*	2,5	0,6			
Aanvullend tekort Jeugd	5,0	5,0	5,4	5,0	5,0
Aanvullend tekort Wmo	2,4	3,7	3,5	3,4	3,5
<b>Tekort</b>	<b>9,9</b>	<b>9,3</b>	<b>8,9</b>	<b>8,4</b>	<b>8,5</b>

\* onttrokken uit de algemene reserve (niet toegerekend aan Jeugd en Wmo)

Met onttrokken bijdrage uit de algemene reserve is in de primitieve begroting 2018-2021 reeds rekening gehouden.

In de volgende hoofdstukken wordt ingegaan op de interventies die nodig zijn om de uitgaven tot verantwoorde niveaus terug te brengen.

## 3.4 Maatregelen 2017 en verder

In de tweede helft van 2017 is gestart met de realisatie van het eerder genoemde ombuigingsplan 'Ondersteuning en Zorg voor Jeugd en Wmo, Maatregelen voor 2017 en verder'. Belangrijk element daarin was het investeren in algemene voorzieningen om zo een verschuiving van maatwerk naar algemene en collectieve voorzieningen te bewerkstelligen. Dit zien wij ook werkelijk effect hebben. Bij Wijkkracht wordt momenteel dag en vrijetijdsbesteding voor allochtone ouderen aangeboden, de AVEM-groepen (Allochtone Vrouwen en Mannen). Een collectieve voorziening die voor ruim 55 mensen een indicatie niet nodig maakt en daarnaast aan 95 deelnemers preventief ondersteuning biedt. Het levert ook een financieel voordeel op van ruim 140.000. Ook de afspraken over praktijkondersteuning bij huisartsen hebben werkelijk bijgedragen tot lagere uitgaven. Het aantal indicaties voor jeugd-GGZ is werkelijk afgenomen en de uitgaven worden beperkt. Dit wordt deels veroorzaakt door de inzet van die praktijkondersteuners. Het totale pakket van maatregelen 2017 (zie ook bijlage 2) is als volgt opgebouwd:

Voorstellen	2017	2018	2019	2020
Totaal Transformatie / innovatie	450	840	1726	1740
Totaal maatregelen Jeugd	560	1835	2660	2730
Totaal maatregelen Wmo	-175	-180	20	20
Totaal maatregelen Algemeen	50	185	285	285
Totaal nieuw beleid	-760	-1101	-1101	-1027
Totaal aanvullende maatregelen	0	1.400	1.400	1.400
<b>Totaal maatregelen</b>	<b>125</b>	<b>2.979</b>	<b>4.990</b>	<b>5.148</b>

(bedragen x 1000)

Wij merken echter dat het inbedden van deze maatregelen meer tijd vergt en dat sommige geprognoteerde effecten positiever zijn ingeschat dan nu reëel haalbaar lijkt. Wij konden toen niet alle maatregelen stevig onderbouwen, omdat wij nog over onvoldoende ervaringscijfers beschikten.

Zo vergde bijvoorbeeld de voorbereidingen voor het onderdeel 'Samenwerking met onderwijs' meer tijd. Ook hebben wij een betere inschatting kunnen maken van de financiële effecten van dit onderdeel. Gevolg daarvan is dat het bedrag naar beneden is bijgesteld. Een ander voorbeeld is het lef-project 'Doe Boerderij'. Dit project is gestart en voldoet aan een behoefte, maar levert financieel minder op dan verwacht. Ook hebben wij het voorstel om studenten verpleegkunde in te zetten bij mantelzorgondersteuning samen met de Stichting Informele zorg nader verkend, maar dit blijkt in de praktijk niet haalbaar.

Door te investeren in het verkrijgen van grip op cijfers kunnen wij op onderdelen nu betere prognoses maken.

Het totale pakket ombuigingen is inmiddels geactualiseerd en bijgesteld.

	2018	2019	2020	2021	2022
Bestaande bezuinigingen (in mln euro)	1,2	3,6	3,7	3,7	3,7

### 3.5 Strategie op basis van klantstromen

Een analyse van klantstromen laat zien dat huisartsen, gemeenten en gecertificeerde instellingen verantwoordelijk zijn voor de meeste toewijzing van jeugdhulp aan jeugdigen. Huisartsen zijn verantwoordelijk voor 60% van de verwijzingen naar aanbieders van Jeugd GGZ. Een interventie in het domein van de Jeugd-GGZ moet daarom in samenwerking met huisartsen worden uitgewerkt. In maatregel 4.2.4 GGZ en opvoedhulp wordt deze gezamenlijke aanpak verder toegelicht.

Daarnaast zien wij vanuit de gecertificeerde instellingen veel inzet in de specialistische jeugdzorg en jeugdzorg plus. Dit is vaak deels met verblijfscomponent, dit betreft de duurdere zorg. Het ligt daarom voor de hand om met gecertificeerde instellingen afspraken te maken om hiermee aan de slag te gaan. Deze afspraken maken reeds deel uit van het in 2017 vastgestelde maatregelenpakket.

Ook is er een grote groep jeugdigen die onder de voormalige AWBZ vielen (LVB en licht LVB met verblijf), waar de gemeente nu verantwoordelijk voor is. De kosten voor zorg met verblijf is een belangrijk onderdeel van de jeugdbegroting. Deze kosten laten zich echter moeilijk verminderen, het betreft hier zorg voor een doelgroep waarop zeer beperkt / niet kan worden bijgestuurd gezien de complexiteit. Ombuigingen moeten daarom worden gezocht in innovatie, andere organisatievormen of andere financieringsmogelijkheden. Dit is opgenomen in 4.2.6 en hoofdstuk 6.

Tot slot is er nog de lichtere vorm van zorg, dit betreft de ondersteuning voor maatschappelijke deelname en het organiseren van het dagelijks leven (OMD en OZL). Hiervoor is de gemeente grotendeels verwijzer (65%). Voor deze vorm van jeugdhulp moet de oplossing worden gezocht in de verschuiving van individuele zorg naar collectieve zorg, en bijsturing van het aanbod (4.2.2 en 4.2.1).

## 4 Maatregelenpakket 1 – Bijsturing zorg en ondersteuning

Zoals in de inleiding al aangegeven ontkomen wij er niet aan om per direct maatregelen te nemen. Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om binnen de huidige beleidskaders de zorg en ondersteuning bij te sturen (maatregelenpakket 1). Wij willen nu en in de toekomst de basiszorg voor onze inwoners blijven leveren. De zorg en ondersteuning moet zo licht mogelijk, zo kort mogelijk maar wel adequaat maar passend, binnen verantwoorde financiële kaders. Wij zijn dan ook genoodzaakt de inzet van deze zorg en ondersteuning bij te sturen. Hieronder de maatregelen die wij daarvoor willen nemen.

De maatregelen binnen dit pakket zijn vooruitlopend op de besluitvorming van het college en de gemeenteraad direct na overeenstemming over het coalitieprogramma al in gang gezet. De omvang van de tekorten maken dit noodzakelijk.

Naar verhouding - kijkend naar de hoogte van de tekorten Wmo en jeugdhulp - buigen wij binnen maatregelenpakket 1 in eerste instantie meer geld om binnen de Wmo dan binnen de jeugdhulp. Dit komt omdat de zorg- en ondersteuningsvormen en de grote aantallen van de Wmo het ten opzichte van jeugdhulp relatief beter mogelijk maken bij te sturen.

De maatregelen zijn niet allemaal even stevig onderbouwd en het is het lastig om per maatregel aan te geven hoeveel deze bijdraagt aan het verminderen van het tekort. Toch is per maatregel een inschatting gemaakt.

### 4.1 Voorgestelde interventies Wmo

#### 4.1.1 Bijsturing - Minder Wmo ondersteuning inzetten

De gemeente is bij wet verplicht zorg te dragen voor maatschappelijk ondersteuning. Het is juridisch niet mogelijk op onderdelen van de zorg of ondersteuning of voor bepaalde doelgroepen geen zorg en ondersteuning meer te bieden. Wel is het mogelijk de criteria voor de ondersteuning aan te passen.

In onze verordening hebben wij opgenomen dat een algemene voorziening voorliggend is op een maatwerkvoorziening en formuleren wij criteria op basis waarvan een cliënt voor een maatwerkvoorziening in aanmerking komt. Wij verstrekken een passende maatwerkvoorziening ter compensatie van de beperkingen in zelfredzaamheid of participatie of bij psychische of psychosociale problemen voor zover de cliënt deze beperkingen/ problemen - naar het oordeel van het college - niet kan wegnemen of verminderen:

- a. op eigen kracht, of;
- b. met gebruikelijke hulp, of;
- c. met mantelzorg, of
- d. met hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk, of
- e. met gebruikmaking van algemeen gebruikelijke voorzieningen, of
- f. met gebruikmaking van algemene voorzieningen

Omdat de gemeente maatwerk moet leveren zijn geen gestandaardiseerde en gemaximeerde ondersteuningspakketten voorhanden. Hier moeten wij wel naar toe. Nog steeds gaan wij uit van maatwerk maar begrenzen wij de inzet, met als uitgangspunt zo licht mogelijk, zo kort mogelijk en zo goedkoop mogelijk de zorg en ondersteuning inzetten ('goedkoopst adequaat'). Zoals dat ook in de Wet langdurige zorg (Wlz) vorm krijgt.

Wij gaan daarbij uit van een basisniveau zorg en ondersteuning, waarbij wij op maat - waar nodig - aanvullende ondersteuning kunnen bieden. Voor HO betekent dit bijvoorbeeld dat bij de toegang alleen de basismodule toegekend zal worden (is in Hengelo inclusief was-verzorging) en niet (of zo min mogelijk) de aanvullende modules. Van aanbieders vraagt dit, van uitvoering tot management, meer uit te gaan van de eigen kracht van cliënten.

Wij gaan er vanuit dat dit op korte termijn tot een verschuiving leidt in gebruik. Uitgaande van de huidige 'producten' die wij voor de Wmo inkopen, zoals Ondersteuning Zelfstandig Leven (OZL), Ondersteuning Maatschappelijke Deelname (OMD) en Huishoudelijke Ondersteuning (HO), verwachten wij dat minder zorg geleverd wordt.

Kijkend naar het nieuwe Twentse toeleidingsmodel dat is ontwikkeld voor de inkoop 2019, vertaalt het bijsturen zich naar een inperking van 'wat' er nodig is om het resultaat van de in te zetten zorg en ondersteuning te bereiken. Aanbieders blijven geheel vrij in 'hoe' zij de zorg en ondersteuning bieden om samen met de cliënt het resultaat te behalen. De verwachte kosten voor 2018 bedragen ruim € 9.000.000 aan de onderdelen OMD, OZL en vervoer. Wij verwachten een besparing van ongeveer 17% te realiseren dat is ongeveer € 1.500.000 euro.

Een extra uitdaging vormt de toename van het aantal potentiële cliënten als gevolg van de vergrijzing. Dit onderschrijft de noodzaak toe te werken naar minder ondersteuning en uit te gaan van een basisniveau.

#### **4.1.2 Vergaand verschuiven naar algemene en collectieve voorzieningen;**

We zetten in op verder en vergaand in op innoveren en transformeren. Zowel de algemene als de maatwerkvoorzieningen worden individueel en collectief aangeboden. Een voorbeeld van een individuele algemene voorziening is het maatschappelijk werk (social work). Collectief aanbod als algemene voorziening zijn bijvoorbeeld de Skillz jongerencentra en de AVEM-groepen (Allochtone Vrouwen en Mannen). OZL ofwel individuele begeleiding is een maatwerkvoorziening die - de naam zegt het al - individueel is, terwijl de dagbesteding een collectief aanbod is. Doordat bij het collectieve aanbod meerdere mensen tegelijkertijd ondersteuning/ hulp krijgen, is dat over het algemeen goedkoper. Voor een groot aantal ondersteuningsvormen kiezen wij er voor om alleen nog maar algemene collectiever voorziening aan te bieden. In navolging van het lef-project 'Dag- en vrijetijdsbesteding'. Ook nu wordt vooral gedacht aan OMD en in mindere mate OZL. Dit zal op basis van financiële business cases stapsgewijs worden ingevoerd en in combinatie met herindicaties plaatsvinden. In navolging van eerder ombuigingen (in 2017) en in relatie tot de maatregelen bijsturing in 4.1.1 verwachten wij hiermee nog € 500.000, - te besparen.

#### **4.1.3 Meer Persoonsgebonden budget in plaats van Zorg in natura**

In de verordening hebben wij opgenomen dat het tarief voor Persoonsgebonden budget (Pgb) 20% lager ligt dan het tarief voor Zorg in natura (Zin). Dit betekent dus dat Pgb goedkoper is dan Zin. Wanneer wij echter onze begroting bekijken, blijkt dat er weinig Zorg in natura wordt ingezet die kan worden omgebogen naar een Persoonsgebonden budget. Dit komt hoofdzakelijk doordat wij met veel zorgaanbieders een contract hebben voor Zorg in natura.

Een voorzichtige schatting wat deze maatregel oplevert is een bedrag van € 100.000, -.

#### **4.1.4 Beschermd en begeleid wonen**

Wij hebben een eerste onderzoek gedaan naar beschermd en begeleid wonen voor mensen met een psychische of psychosociale beperking. Een aantal zorgaanbieders hebben het afgelopen jaar nieuwe vestigingen geopend in de Gemeente Hengelo. Ze hebben een regionale functie. Een aantal boden voorheen (vanuit de AwbZ) beschermd wonen, maar focussen zich sinds 2015 alleen op begeleid wonen. Zij hebben geen subsidierelatie met centrumgemeente Enschede voor financiering van beschermd wonen (en cliënten zijn niet door CIMOT geïndiceerd), maar ontvangen van ons geld voor begeleid wonen (op grond van een indicatie Ozi).

Eind 2017/ begin 2018 hebben wij de cliënten van een van de zorgaanbieders opnieuw geïndiceerd. Daar waar wij aanvankelijk dachten dat een deel van deze cliënten naar beschermd wonen zouden moeten, gefinancierd door centrumgemeente Enschede, blijkt dit niet zo te zijn. Het zijn cliënten die wel 'zelfstandig' kunnen wonen, maar daarbij een zekere mate van begeleiding nodig hebben. Bij de herindicaties is gebleken dat de indicaties fors naar beneden bijgesteld kunnen worden. Wij zien echter wel dat deze vorm van begeleid of geclusterd wonen in een behoefte voorziet, maar dat de benodigde zorg en ondersteuning vanuit maatwerk fors minder kan. De vraag is of de vorm van financiering (vanuit de maatwerkvoorziening) past bij de geboden zorg en ondersteuning. Naast het feit dat wij ook de indicaties bij andere aanbieders van begeleid wonen gaan onderzoeken, gaan wij bekijken of dit ook een andere financieringsvorm vraagt.

Gebaseerd op de bijstelling van herindicaties die al verricht zijn, schatten wij in met deze maatregel nog eens € 400.000, - te kunnen ombuigen.

## 4.2 Voorgestelde interventies jeugd

### 4.2.1 Bijsturing – Minder ondersteuning jeugdhulp

In navolging van maatregel 4.1.1. gaan wij ook bij jeugd de inzet vanuit Ondersteuning Maatschappelijke Deelname en Ondersteuning Zelfstandig Leven standaardiseren en maximaliseren. Nog steeds gaan wij uit van maatwerk, maar zetten wij in op bijsturing daarvan, met als uitgangspunt zo licht en zo kort mogelijk met begrensde (financiële) inzet. Dit zal zich vertalen in minder inzet van dagbesteding en individuele begeleiding. Tegelijkertijd zullen alternatieven in de vorm van algemene collectieve voorzieningen worden aangeboden. In aantallen gaat het bij jeugd om een kleine groep cliënten. Wij verwachten dat hiermee € 200.000, - kan worden omgebogen.

### 4.2.2 Vergaand verschuiven naar algemene en collectieve voorzieningen;

Wij zien dat veranderingen bij en samenwerking met/ tussen aanbieders niet vanzelfsprekend is, zowel bij de algemene als de maatwerkvoorzieningen. Bij het op- of afschalen van de ondersteuning/ hulp (meer of juist minder inzetten ervan) vinden organisaties en hun professionals het lastig om cliënten 'los te laten'. Te vaak ziet men elkaar nog als concurrent. Wanneer wij de verschuiving van maatwerk naar algemene voorzieningen goed willen doorvoeren vraagt dit om meer regie hierop. Regie op de samenwerking tussen ons team Jeugd & Gezin met Wijkkracht, regie op de samenwerking tussen Wijkkracht en bijvoorbeeld Mediant en Tactus, maar ook regie op het opzetten van meer voorliggende voorzieningen. Via de pilot van Jeugdkracht en het Ief-project de 'Doe Boerderij' wordt hier al wel op ingezet. Wij dagen aanbieders uit om voor jeugdigen collectieve algemene voorzieningen te creëren in Hengelo als alternatief voor maatwerk OMD en OZL. Doen aanbieders dat niet, zullen wij dit zelf oppakken.

Het gaat hier om een kleine groep cliënten en hier is bij eerdere bezuinigingen al een bedrag ingeboekt. Tevens heeft het een nauwe relatie met de voorgestelde bijsturing benoemd in 4.2.1. Wij verwachten niet meer dan € 100.000, - te kunnen ombuigen.

### 4.2.3 Meer PGB in plaats van Zorg in natura (waar niet risicovol)

In de verordening hebben wij opgenomen dat het tarief voor Persoonsgebonden budget (Pgb) 20% lager ligt dan het tarief voor Zorg in natura (Zin). Dit betekent dus dat Pgb goedkoper is dan Zin. In de notitie 'Met respect...' is opgenomen dat de gemeente de financiering van Pgb wil terugdringen omdat de kwaliteit daarvan niet (goed) te controleren is. Hoewel regelmatig berichtgeving over misbruik van Pgb's aan de orde is, vooral bij kwetsbare groepen, kan het voor jongere kinderen en gezinnen een goede vorm van financiering zijn, waarmee meer maatwerk geleverd kan worden. Wij willen hier actiever op sturen en de voorkeur voor Zorg in Nature als beleidslijn voor deze groep loslaten.

Wij maken hier de voorzichtige inschatting dat deze maatregel € 100.000, - oplevert.

### 4.2.4 GGZ en opvoedhulp

In het kader van de transformatieagenda zijn we al gestart met de innovatie van de jeugdhulp met betrekking tot GGZ. Dat hebben wij gedaan samen met de huisartsen. Huisartsen zijn wettelijk aangewezen verwijzers. Veel jeugdhulp in de vorm van Jeugd-GGZ en Opvoedhulp vindt plaats op verwijzing van huisartsen. Afspraken die wij met huisartsen hebben over de Praktijkondersteuning huisartsen (POH) voor jeugd blijken succesvol. Het voorkomt inzet van individueel maatwerk door aanbieders. 74% van de jeugdigen die via de huisarts bij de POH worden geholpen heeft geen verwijzing naar individueel maatwerk meer nodig. 26% wordt alsnog naar maatwerk doorverwezen. Wij zien dat dit enerzijds komt door capaciteitsproblemen bij enkele POH's en anderzijds omdat de contracten geen ruimte bieden voor flexibelere inzet van de POH's (iets langer, specialistischer, extra inzet). Wij maken afspraken met huisartsen over verminderen van verwijzingen naar jeugdhulp in combinatie met doorontwikkeling van Praktijkondersteuning huisartsen.

Wij houden hierbij rekening met een structureel effect van € 400.000, -.

#### 4.2.5 Verblijf

Wij zien dat zorg met verblijf een grote uitgavenpost is met relatief dure trajecten. Daarbij moet worden opgemerkt dat de kinderen die in verblijf zitten, hier niet voor niets zijn ondergebracht. Het uit huis halen van een kind is echt een uiterste maatregel die wordt genomen.

Tegelijkertijd zien wij daarin een grote groep (75%, m.n. licht verstandelijk beperkten) die structurele zorg nodig heeft waarbij de ondersteuning niet gericht kan zijn op ontwikkeling en herstel. Door te innoveren en transformeren willen wij voor deze groep zoeken wij naar andere typen afspraken en financieringsvormen met aanbieders. Daarnaast is er een groep met een 24-uurs voorziening waar wij een omslag willen maken naar ambulante zorg. Hierover maken wij afspraken met aanbieders.

Voor een deel is dit ook al ingeboekt bij de maatregelen in 2017, maar wij denken hier ongeveer aanvullend nog € 200.000,- te kunnen ombuigen.

#### 4.2.6 Zakelijk partnerschap en financieel gestuurde afspraken

De gemeente, verwijzers en aanbieders hebben een grote gezamenlijke verantwoordelijkheid in het slagen van de stelselwijziging jeugd. Zakelijk partnerschap heeft daarin een belangrijke plaats. Vanuit de gedeelde verantwoordelijkheid willen wij afspraken maken met zorgaanbieders en gecertificeerde instellingen om daarmee te sturen op kwaliteit, innovatie en uitgaven.

Het maken van dergelijke afspraken is als ontwikkelopgave vertaald naar de bestekken voor nieuwe inkoop 2019. In de bestekken is onder andere opgenomen dat wij gedurende de looptijd van de nieuwe raamovereenkomsten informatie verzamelen en initiatieven uitvoeren die in het teken staan van (efficiëntie)verbetering van de dienstverlening door de zorgaanbieders. Waarbij de mogelijkheid bestaat om (versneld) van inspanningsgerichte naar outputgerichte bekostiging te gaan. Dit houdt in dat wij een maximaal budget aan de zorgaanbieder ter beschikking stellen om de overeengekomen resultaten te bereiken.

Dat vraagt om goede afspraken, regie en bewaking op voortgang in de ontwikkelingsafspraken met aanbieders en strak contractmanagement.

Naast zakelijk partnerschap willen wij afspraken maken gebaseerd op financieel gestuurde opgaven voor de grote 6 aanbieders van Jeugdzorg. Wij gaan er vanuit dat dit stuurbaar is en ons een financieel voordeel biedt van met ingang van 2019.

Wij verwachten met deze maatregel en het maken van de verschillende afspraken samen ongeveer 1 miljoen Euro te kunnen bezuinigen.

### 4.3 Resumé

Maatregelenpakket 1, waarin bijsturing van de zorg en ondersteuning vanuit de Wmo en Jeugdwet centraal staat, zal naar verwachting een ombuiging opleveren van:

Taakstelling Pakket 1	2018	2019	2020	2021	2022
Voorgestelde ombuigingen		1,00	2,10	3,75	4,50

## 5 Maatregelenpakket 2 – aanvullende maatregelen

Zoals wij al gemeld hebben bij de inleiding is er meer nodig. Aanvullend op het voorgaande pakket zien we nog een taakstelling van 2 miljoen euro. Daarvoor hebben wij een denkrichting uitgewerkt met aanvullende interventies en te onderzoeken innovaties (maatregelen 2 en 3). Hierover willen wij graag met de raad en andere partners in onze stad in gesprek, zoals met aanbieders van zorg en welzijn, onderwijsinstellingen en huisartsen. Daarbij kunnen ook nog de denkrichtingen in bijlage 2 worden betrokken. Wij willen de raad en de partners uit met ons mee te denken en met eventuele andere of aanvullende ideeën voor verandering en innovatie te komen.

### 5.1 Voorgestelde aanvullende interventies

#### 5.1.1 Geen verlengde jeugdzorg

In relatie tot de intensieve zorgtrajecten en verblijf zien wij een grote groep jeugdigen waarvoor verlengde jeugdzorg wordt ingezet. Verlengde jeugdzorg houdt in dat een jeugdige vanwege het bereiken van de 18-jarige leeftijd eigenlijk geen aanspraak meer kan maken op de jeugdzorg, maar wij dit vanwege zijn of haar problematiek nog wel een tijdje in stand houden en financieren. De maatregel houdt in dat wij geen verlengde jeugdzorg meer inzetten. Er zijn gemeenten die dit al doen (bv. Tubbergen). Dat betekent dat als een cliënt 18 jaar wordt, hij/zij geen verblijfsindicatie meer krijgt. Dan moet hij/zij afhankelijk van de situatie naar de Wmo of Wlz. Investing in goede clientondersteuning bij Wlz-aanvragen is daarbij cruciaal. Wij houden rekening met een structureel effect van € 300.000, -

#### 5.1.2 Inzet van nieuwe middelen onderwijsachterstandenbeleid

Op 26 april jl. heeft de minister voor onderwijs de nieuwe verdeling van de middelen voor onderwijsachterstandenbeleid bekend gemaakt. Het huidige budget wordt in stappen verhoogd van € 1.062.000 in 2019 naar € 2.301.000 in 2021.

Wij zijn van mening dat het onderwijsachterstandenbeleid goed staat, maar de aanpassing van de taken die meekomen vraagt nog wel een belangrijk deel van de middelen. Wij kiezen er voor om dit vertraagd en zo sober mogelijk in te voeren, waardoor wij de nieuwe middelen niet volledig hiervoor hoeven in te zetten. Dan kunnen wij van de nieuwe middelen structureel een bedrag inboeken van € 400.000, - in 2019 en 2020, oplopend naar € 500.000, - vanaf 2021. Wij gaan actief monitoren welke effecten dit heeft. Mogelijk kiezen we er op langere termijn voor om de middelen alsnog voor onderwijsachterstandenbeleid in te zetten.

#### 5.1.3 Herinrichting Welzijnswerk

Voor de hervorming van de zorg willen wij samen met aanbieders van zorg, wijkwelzijns- en jeugdwerk en met de wijkteams komen tot een doelgerichte programmering van collectieve activiteiten en lichte individuele ondersteuning in de wijkwelzijnscentra. Dit moet laagdrempelig zijn, waarmee wij bedoelen dat er geen gevoelsmatige drempel ontstaat bij aanvang, zodanig dat een verzoek voor indicatie dagbesteding of individuele ondersteuning op voorhand kan worden voorkomen. Dat maakt al onderdeel uit van eerder genoemde ombuigingen.

In die lijn is ook een versobering en herinrichting van het huidige welzijnswerk mogelijk, via subsidies aan besturen van wijkwelzijnscentra voor beheer en programmering. Daarbij is het uitgangspunt dat de besturen van de wijkwelzijnscentra niet persé meer nodig zijn. De accommodaties worden ingezet voor voorliggende collectieve voorzieningen. Ook (her)huisvesting van partners zoals Wijkkracht of het sluiten van een enkele accommodatie maken deel uit van de maatregel. Wij denken daarbij bijvoorbeeld aan het summiere gebruik van wijkcentrum Slangenbeek. Wij denken hiermee een bedrag van € 200.000, - te kunnen ombuigen.

#### 5.1.4 Wijkkracht

Om de bijsturing in de maatwerkvoorzieningen niet nog zwaarder te maken, hebben wij ook gekeken naar andere mogelijkheden binnen de begroting van het stelsel. Onderdeel daarvan is

onder andere Wijkkracht. Wijkkracht ontvangt een subsidie van € 4,3 miljoen. Er vanuit gaande dat Wijkkracht een belangrijke rol vervuld in het voorliggende veld bij de Wmo worden die onderdelen gehandhaafd en versterkt. Daar vindt een koerswijziging plaats door meer collectief te gaan werken en minder individueel te werken. Wij gaan er vanuit dat het hier vooral gaat met een herallocatie van de subsidie van Wijkkracht.

Voor de jeugdhulp ligt dat anders bij Wijkkracht. Het gaat minder om directe ondersteuning, maar meer op preventief voorliggend. Daaronder is bijvoorbeeld ook LOES, dat informatie en advies geeft over opvoeden en opgroeien met de bedoeling om gezinnen op weg te helpen, gepositioneerd. Wij zien hier een bezuinigingsmaatregel. Wij willen tegelijkertijd blijven uitgaan van de filosofie in de nota 'Met Respect...' die uitgaat van preventief en vroegtijdig interveniëren om mogelijke andere zorg te vermijden. Wij willen in samenspraak met Wijkkracht onderzoeken of dat mogelijk is. Daarom willen wij met Wijkkracht in gesprek over de wijze waarop wij tot een verstandige invulling van bijsturing kunnen komen die het mogelijk maakt onze inwoners zo goed mogelijk van ondersteuning te kunnen blijven voorzien. We gaan bij dit gesprek uit van een taakstellend bedrag van € 300.000, -. Daarbij willen wij kijken naar de brede uitvoering van taken die Wijkkracht uitvoert in Hengelo.

### 5.1.5 Collectieve zorgverzekering

In 2015 is de landelijke Wet tegemoetkoming voor chronisch zieken (Wtcg) afgeschaft. Gemeenten kregen een budget - voor Hengelo 1,263 miljoen Euro - en de mogelijkheid om hier zelf keuzes in te maken. Dat kan via bijzondere bijstand, een collectieve zorgverzekering, subsidie aan een fonds of een financiële tegemoetkoming.

Hengelo heeft voor de collectieve zorgverzekering gekozen. Zowel de directe kosten als het eigen risico zijn opgenomen in de collectiviteit. Het is mogelijk hier andere keuzes in te maken.

**Optie 1:** volledig stoppen met de collectieve zorgverzekering. Dit levert een bedrag op van € 1,263 miljoen – € 400.000 (extra effect bijzondere bijstand) = netto € 863.000, -. Het gevolg hiervan zal zijn dat het bij een groep inwoners zal leiden tot financiële problemen en zorgmijndend gedrag.

**Optie 2:** Niet het volledige eigen risico onderbrengen in de collectiviteit. Uitgaande van het aantal verzekerden dat hiervoor in aanmerking komt, kan dat leiden tot de volgende bezuinigingen:

- a. Bij volledig eigen risico: €700.000, - (netto €400.000, -)
- b. Bij een halvering van het eigen risico: €350.000, - (netto €180.000, -)

**Optie 3:** Strakker aan de poort. Het stringenter hanteren van de regels in de uitvoeringspraktijk kan een bedrag opleveren van €200.000, -.

Optie 3 heeft onze voorkeur. Structureel € 200.000, -.

### 5.1.6 Versoerd preventief jeugdbeleid

In lijn met maatregel 5.1.4 verlaten wij met dit voorstel de filosofie van (vroegtijdig) voorkomen van problemen bij jeugdigen en gezinnen. Wij gaan uit van een taakstelling van € 350.000 per 1 januari 2019. Het gaat hierbij om onder andere de impulsmiddelen 'Opgroeien en Ontwikkelen', vrijwillig jeugdwerk, informatie- en advies, regeling 'Preventie opgroeioproblemen' en overige preventieve subsidies. Een deel van deze middelen zouden ook worden ingezet ten behoeve van de kinder- en jeugdraad en de kinderburgemeester. Met de diverse partijen die hierbij betrokken zijn, zoals scouting, Halt, Humanitas, JGZ, Tactus en Mediant, moeten wij het gesprek gaan voeren hoe wij de taakstelling invulling gaan geven.

### 5.1.7 Verschuiving van dagbesteding naar beschut werk

Wmo dagbesteding, arbeidsmatige dagbesteding en inzet op basis van de Participatiewet hebben veel overeenkomsten en overlap. Het blijkt soms een grijs gebied te zijn. Sommige klanten hebben Wmo begeleiding nodig in hun persoonlijke leven maar kunnen daarnaast best "werk" tegen loonwaarde verzetten omdat ze arbeidsvermogen hebben. Wij zijn van mening dat werk boven dagbesteding gaat en zullen daarop gaan sturen. Dit kan effect hebben op de het volume

dagbesteding. Wij gaan uit van gemiddeld 50 cliënten die gemiddeld 2 dagdelen arbeidsmatige dagbesteding hebben. Daarmee is sprake van € 130.000, - lagere kosten in de Wmo.

## 5.2 Resumé maatregelenpakket 2 – aanvullende maatregelen

Pakket 2 - Extra mogelijkheden	2018	2019	2020	2021	2022
Geen verlengde jeugdzorg	€ 100.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
Inzet nieuwe middelen onderwijsachterstandenbeleid		€ 400.000	€ 400.000	€ 500.000	€ 500.000
Herinrichting Welzijnswerk		€ 100.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
Wijkkracht			€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
Collectieve ziektekosten		€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
Geen preventie CJG Overig		€ 350.000	€ 350.000	€ 350.000	€ 350.000
Verschuiving van dagbesteding naar beschut werk		€ 130.000	€ 130.000	€ 130.000	€ 130.000
<b>Totaal mogelijke ombuigingen</b>	<b>€ 100.000</b>	<b>€ 1.480.000</b>	<b>€ 1.880.000</b>	<b>€ 1.980.000</b>	<b>€ 1.980.000</b>

## 6 Maatregelenpakket 3 – Te onderzoeken - innovatie

Verder richten wij een Taskforce in die de mogelijkheden onderzoekt van nieuwe, innovatieve vormen van ondersteuning en zorg, die bijdragen aan de reductie van kosten van ondersteuning. Wij staan open voor alle mogelijke creatieve ideeën en willen daarover graag met externe deskundigen, betrokkenen en de raad in gesprek.

Wij zien daarbij kansen in een aantal denkrichtingen waarvan op basis van businesscases haalbaarheid van een positief financieel effect en juridische haalbaarheid moet worden onderzocht:

- Huishoudelijke Ondersteuning als algemene voorziening: met ROZ en/of SWB een bedrijf onder eigen regie opzetten voor ondersteuning in huishoudens. Dit is mogelijk ook een kans voor doelgroepen in het kader van de participatiewet. Dit heeft echter geen effect op het gegeven dat 'uren moeten worden gemaakt', met andere woorden ook als algemene voorziening kost het een gemiddeld aantal uren om een huis schoon en leefbaar te houden.
- Inzet van Passende Kinderopvang: een preventieve voorziening door 2<sup>e</sup> lijns hulpverleners waarbij kinderen met een zorgvraag in de (regulier) kinderopvang worden opgevangen in plaats van de gespecialiseerde kinderdagcentra. Betreft lichte LVB ter voorkoming van/of latere nieuwe instroming Verblijf LVB.
- Loskoppelen van zorgcomponent en verblijfscomponent: doorstroming uit zorg gaat moeizaam omdat het doorstromen naar andere passende woonvorm vaak moeizaam gaat. Wanneer iemand dan intern verblijft, is het lastig de zorg af te schalen. Dit kan makkelijker op het moment dat zorg en verblijf niet aan elkaar gekoppeld zijn, dus wanneer iemand zelfstandige woonruimte heeft. Mogelijk zijn hiervoor investeringen in vastgoed en/ of nieuwe afspraken met Welbions nodig.
- De jeugdgezondheidszorg (GGD) intensiever betrekken bij de opgaven van de jeugdzorg. De rol van de jeugdarts als verwijzer is door de jeugdwet groter geworden. We willen bezien of we de inzet van de jeugdarts en het (preventief) maatwerk JGZ effectiever kunnen laten zijn. Maar ook willen we bekijken of door een andere inzet of prioritering van de jeugdgezondheidszorg het mogelijk is om (zware) jeugdzorg te voorkomen. De flexibilisering van de contactmomenten en de ziekteverzuimbegeleiding van kinderen bieden daarvoor aanknopingspunten.
- We willen inzetten op het realiseren van een duurzame verbinding tussen sport en beweegaanbieders enerzijds en onderwijs-, zorg- en welzijnsaanbieders anderzijds. We juichen de inzet van sport als preventief instrument toe. Ook willen we kijken of we cultuurvoorzieningen op deze wijze kunnen inzetten.

- Het onderwijs is door de invoering van het Passend Onderwijs verantwoordelijk om leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften in het reguliere onderwijs les te geven. Dat brengt met zich mee dat elke school haar eigen zorgprofiel kent. Leerlingen met specifieke gedragsproblematiek en (licht) psychiatrische problemen blijven op reguliere scholen. Hier is een direct raakvlak met de jeugdzorg. Wij zijn van mening dat dit in Hengelo nog beter vorm kan krijgen.
- Vervoer: er worden vele indicaties voor vervoer naar zorg verstrekt. We willen onderzoeken in hoeverre overwogen kan worden om verantwoord te bij te sturen op het verstrekken van indicaties voor vervoer. Daarbij zou meer moeten worden uitgegaan van van eigen kracht van cliënt en netwerk en andere lokale vervoersinitiatieven.

## **7 Maatregelenpakket 4 – Inzet op extra middelen**

Het financiële tekort op het sociaal domein past in het landelijke beeld: vrijwel alle gemeenten hebben grote tekorten. De jeugdhulp is daarin de grootste oorzaak, doch ook op de uitvoering van de Wmo en de participatiewet bestaan veelal tekorten. Het is zaak dat wij in gesprek blijven met het rijk om tot verhoging van het macrobudget voor het sociaal domein te komen. Wij zetten daarom in op sterke ambtelijke en bestuurlijke lobby via alle denkbare kanalen. Wij houden er rekening mee dat dit op enig moment leidt tot ca. 2 miljoen Euro extra middelen vanuit het rijk.

## 8 Conclusie

Met dit interventieprogramma hebben wij u de context van het sociaaldomein geschetst en een analyse van de ontwikkelingen en trends gegeven, die samen leiden tot een toenemende zorgvraag. In combinatie met de krimpende budgetten leidt dit tot toenemende tekorten.

Vervolgens hebben wij de interventies genoemd die waarmee wij meer gaan leunen op de in het 'Met respect...' als uitgangspunt benoemde principe van eigen kracht van onze burgers. En dat wij de inzet van maatwerk gaan begrenzen, met als uitgangspunt zo licht mogelijk, zo kort mogelijk maar wel adequaat maar passend, binnen verantwoorde financiële kaders. Daarmee verwachten wij in een periode van vier jaar tot een ombuiging van € 4,5 miljoen te komen.

Daarnaast hebben wij een denkrichting uitgewerkt voor aanvullende interventies en te onderzoeken innovaties (maatregelen 2 en 3). Hierover willen wij graag met de gemeenteraad en andere partners in onze stad in gesprek. Wij dagen u en de partners uit om hierin mee te denken en met eventuele andere of aanvullende ideeën voor verandering en innovatie te komen, zodat wij samen komen tot een definitief aanvullend maatregelenpakket.

Dit proces zal er voor moeten zorgen dat het tekort op het sociaal domein in 2022 teruggebracht is met € 8,5 miljoen.

Bedrag * € 1.000	2019:	2020:	2021:	2022:
Tekorten sociaal domein	-8.700	-8.900	-8.400	-8.500
Verbetering Sturingsinformatie Sociaal Domein*	-130	-130	-130	-130
Bijsturen zorg en ondersteuning	1.050	2.100	3.750	4.500
Aanvullende maatregelen	1.480	1.880	1.980	1.980
Taakstelling Rijk - extra middelen	2.000	2.000	2.000	2.000
<b>Saldo tekort</b>	<b>-4.300</b>	<b>-3.050</b>	<b>-800</b>	<b>-150</b>

\* Door de verdergaande automatisering en decentralisatie komt er steeds meer digitale data beschikbaar. Deze data gebruiken wij nu vooral in het primaire proces, maar met deze (big) data kan veel meer informatie gehaald worden, die gebruikt kan worden in beleidsvorming en de aansturing van de processen m.b.v. rapportages. Hiervoor moeten wij op dit - voor de gemeente Hengelo nieuwe - terrein, investeren om de mogelijkheden die dit biedt te benutten. Steeds meer systemen zijn aan elkaar gekoppeld voor de uitwisseling van data. Voor de data-uitwisseling zelf is ook beheer noodzakelijk, zodat voldaan kan worden aan de complexe eisen op het gebied van tijdigheid, beveiliging en privacy.

Wij realiseren ons dat het terugbrengen van kosten voor zorg naar het niveau van de rijksinkomsten voor deze taak leidt tot pijnlijke keuzes en gevolgen heeft voor onze inwoners, instellingen en aanbieders. Bestuurlijk vraagt dat om een blijvende focus op bijsturing van individuele maatwerkvoorzieningen in combinatie met goede voorliggende, collectieve voorzieningen in de buurt en het versterken van zakelijk partnerschap.

Wij stellen voor om in het voorjaar 2019 in het licht van de kadernota 2020-2014 opnieuw te bezien in hoeverre maatregelen en innovaties tot positieve financiële effecten leiden en om interventies bij te stellen waar noodzakelijk.

## **BIJLAGE 1 – Lijst met afkortingen**

AmvB = Algemene Maatregel van Bestuur

AWBZ = Algemene wet bijzondere ziektekosten

BUIG = Bundeling uitkeringen inkomensvoorziening gemeenten

BW = Beschermd wonen

Cak = Centraal administratie kantoor

CJG = Centrum voor Jeugd en Gezin

GGZ = Geestelijke gezondheidszorg

HO = Huishoudelijke ondersteuning

IUSD SW = Integrale uitkering sociaal domein sociale werkvoorziening

Jeugd-GGZ = Jeugd geestelijke gezondheidszorg

LVB = Licht verstandelijke beperking

OMD= Ondersteuning Maatschappelijke Deelname

OZL = Ondersteuning Zelfstandig Leven

PGB = Persoonsgebonden budget

Wlz = Wet langdurige zorg

Wmo = Wet maatschappelijke ondersteuning 2015

## BIJLAGE 2: Begrotingswijziging Sociaal Domein 2017

In onderstaande tabel zijn de op 18 juli 2017 door de raad vastgestelde maatregelen weergegeven, verwoord in het Definitief plan Ondersteuning en zorg Jeugd en Wmo 2017 en verder

<b>Voorstellen Begrotingswijziging Sociaal Domein 2017</b>					
Nr	Voorstel	2017	2018	2019	2020
<b>Maatregelen Transformatie / innovatie</b>					
T01	Innovatiebudget bijstellen	450	840	1.726	1.740
<b>Totaal Transformatie / innovatie</b>		<b>450</b>	<b>840</b>	<b>1.726</b>	<b>1.740</b>
<b>Jeugd: Preventie en vroegsignalering</b>					
J01	Samenwerking onderwijs - indicatiestelling en zorg op school	50	150	150	150
<b>Jeugd: Van Maatwerk naar voorliggend</b>					
J02	Lef-project Doe boerderij		175	175	175
J03	Vorbereid ouderschap - (v)chtscheidingen		25	50	50
J04	Jeugdkracht		200	300	300
<b>Jeugd: Jeugdhulp</b>					
J05	Intensieve zorgtrajecten	100	200	200	200
<b>Jeugd: Verblijf (24-uursvoorziening)</b>					
J06	Meer ambulante		300	300	300
<b>Jeugd: Verwijzing door externen</b>					
J07	Minder doorverwijzing door huisartsen	75	150	150	150
J08	Betere doorverwijzingen door gecertificeerde instellingen	-70	230	230	300
<b>Jeugd: Overig</b>					
J09	(Tariefstelling) Inkoop 2018			700	700
J10	VTT onderbrengen in begroting Wmo	405	405	405	405
<b>Totaal maatregelen Jeugd</b>		<b>560</b>	<b>1.835</b>	<b>2.660</b>	<b>2.730</b>
<b>Wmo: Verwijzing</b>					
W01	Indicatiestelling	100	200	200	200
<b>Wmo: Van maatwerk naar voorliggend</b>					
W02	Dag en vrijetijdsbesteding: allochtone ouderen e.a.	100	250	250	250
W03	Dag- en vrijetijdsbesteding: inzetten mantelzorgondersteuning	50	100	100	100
W04	Afspraken Mediant allochtone ouderen		100	200	200
<b>Wmo: Overig</b>					
W05	VTT onderbrengen in begroting Wmo	-425	-425	-425	-425
W06	Invaliden parkeerkaarten		25	25	25
W07	(Arbeidsmatige) dagbesteding				
W08	Effect aanbesteding WMO HO		-430	-330	-330
<b>Totaal maatregelen Wmo</b>		<b>-175</b>	<b>-180</b>	<b>20</b>	<b>20</b>
<b>Maatregelen Algemeen</b>					
A01	Meer Pgb variant 1 verstrekken icm handhaving	50	100	100	100
A02	Kosten bewust maken cliënt, verwijzers en aanbieders				
A03	Meer uitgaan van eigen kracht				
A04	Extra inzet op bekendheid voorliggende voorzieningen		100	200	200
A05	Duidelijkheid tussen verschillende wetgevingen				
A06	Adviesraden		-15	-15	-15
<b>Totaal maatregelen Algemeen</b>		<b>50</b>	<b>185</b>	<b>285</b>	<b>285</b>
<b>Nieuw beleid: bedrijfsvoering en correcties</b>					
NBF01	Bedrijfsvoering	-721	-721	-721	-647
NBF02	Correctie POH (resultaat reeds in begrotingswijziging 2016 verwerkt kosten)	-205	-205	-205	-205
NBF03	Correctie decembercirculaire	166			
NBF04	Correctie VNG taken jeugdhulp	0	-175	-175	-175
<b>Totaal nieuw beleid</b>		<b>-760</b>	<b>-1.101</b>	<b>-1.101</b>	<b>-1.027</b>
<b>Aanvullende maatregelen</b>					
	Minder begeleid en meer beschermd wonen		400	400	400
	Verwachte extra middelen van het Rijk		750	750	750
	Grens aan ondersteuning en zorg → minder dagbesteding		250	250	250
<b>Totaal aanvullende maatregelen</b>		<b>0</b>	<b>1.400</b>	<b>1.400</b>	<b>1.400</b>
<b>Saldo</b>					
	Jeugd	-5.037	-4.849	-4.849	-4.846
	Wmo	-58	-602	-728	-698
<b>Saldo totaal</b>		<b>-5.095</b>	<b>-5.451</b>	<b>-5.577</b>	<b>-5.544</b>
<b>Voorstellen</b>					
	Totaal Transformatie / innovatie	450	840	1726	1740
	Totaal maatregelen Jeugd	560	1835	2660	2730
	Totaal maatregelen Wmo	-175	-180	20	20
	Totaal maatregelen Algemeen	50	185	285	285
	Totaal nieuw beleid	-760	-1101	-1101	-1027
	Totaal aanvullende maatregelen	0	1.400	1.400	1.400
<b>Totaal maatregelen</b>		<b>125</b>	<b>2.979</b>	<b>4.990</b>	<b>5.148</b>